

D • N

31/5 1952

Regeringen mörklägger

För sju månader sedan beslutade regeringen att justitiekanslern skulle utreda de anklagelser som av direktör Kurt Haijby framstälts mot olika myndigheter och tjänstemän. Sedan dess har i några få tidningar, främst Arbetaren, meddelanden givits om anklagelsernas innebörd och om utredningens resultat. I stort sett har emellertid pressen förhållit sig avvaktande, trots att fakta i affären varit kända. Vi har utgått från att utredningen borde utföras utan förhandsuppgifter från pressens sida. Härvid har, såsom flera gånger betonats, två förutsättningar varit avgörande: dels att utredningen skulle bli grundlig och ingående, dels att dess resultat skulle bli offentliga.

På den förstnämnda punkten har det framställda kravet uppfyllts. Den av justitiekanslern gjorda undersökningen, vid vilka tillfällen föredragen inför representanter för pressen, har av allt att döma fyllt rimliga anspråk på fullständighet och objektivitet. Men på den andra och avgörande punkten har myndigheterna, eller rättare sagt regeringen, svikit. Att justitiekanslern hemligstämplade utredningen är inte anmärkningsvärt. Snarare är det självfallet att man ansåg regeringen böra ha sista ordet i denna fråga. Regeringen har emellertid sökt skydd bakom detta ämbetsverk: den vägrar att offentliggöra utredningen eller att ställa den till förfogande. Medan i Kejneaffären nära nog hela utredningen publicerades och återstoden gjordes tillgänglig för press och allmänhet, har i Haijbyaffären en total mörkläggning genomförts.

Är det inte för mycket sagt? En kommuniké har dock lämnats till pressen och är i sin helhet offentliggjord i dagens tidning. Nej, tyvärr måste denna kommuniké betecknas som ett led i mörklägningsarbetet. I kommunikén saknas alla uppgifter om den bakgrund till affären som gör myndigheternas åtgärder och underlåtelser förklarliga, om än inte ursäktliga. Men här saknas till och med de upplysningar om myndigheternas ställningstaganden som är det centrala i affären. Vad som framkommer är egentligen blott att åtal eller andra inskridanden på grund av preskription eller andra skäl inte är möjliga eller lämpliga. Det skandalösa som skett förbigås totalt. Låt oss blott stanna vid en passus i kommunikén. "Det har gjorts gällande", heter det, "att obehöriga hänsyn varit huvudmotivet för Haijbys intagningar på sinnessjukhus år 1938 och 1941. Oavsett om sådana hänsyn med-

verkat eller ej, måste... beaktas, att dessa intagningar... voro medicinskt motiverade." Att "obehöriga hänsyn" medverkat är ett faktum som justitiekanslern och regeringen känner till; att medicinska motiv förelegat, det betonas trots att det är uppenbart omöjligt att särskilja dessa motiv från obehöriga hänsyn — det är just denna sammankoppling det gäller.

Genom att mörklägga denna fråga har regeringen för sin del givit fritt lopp åt de rykten, de halvsanningar, överdrifter och lögnery som så rikt florerar i denna affär. Den har svikit sitt ansvar, sin plikt att ge den svenska allmänheten upplysning i väsentliga ting. Det grundläggande motivet för denna hållning är uppenbarligen detsamma som kommit svenska ämbetsmän att svika sin plikt under tidigare skeden av affären — man kan tala om falsk lojalitet, servilitet, undersåtlighet, feghet eller något annat. Det är den svenska pressens plikt att inte följa detta föredöme i kryperi och oansvarighet, att tala om de fakta som sedan länge är kända och som — det lär inte regeringen kunna förneka — bestyrkts genom den hemligstämplade utredningen.